

Ի հարկէ դժուար էր. որ ձեմարանը այն դրուժեան հասցնէր, որ սորա ուսումնաւարտները յօժարութեամբ դիմէին վանական կոչումն ընդունելու. քանի որ այդ կատարուած իրողութիւն է արդէն, մեզ կմնայ ամենայն վստահութեամբ գործել և սիրելի է յուսալ, որ մեր գործը, ինչ հանգամանքներէմէջ էլ որ լինի ձեմարանը, յաջողութեամբ կապուակուի:

Հայցենք Ամենաբարձրեալից, որ երկարացնէ Նորին Արքութեան Վեհափառ Հայրապետի կեանքը, որպէս զի Նորա Հայրապետական հովանոյ տակ, աջակցութեամբ Մայր Աթոռոյս միաբանութեան բոլոր անդամոց և օժանդակութեամբ համայն Հայոց ազգի՝ Հոգեւոր ձեմարանս շատ տարիներ խաղաղ և արդիւնաւոր ընթացք ունենայ:

ՏԵՍԱԼ ՃԷՖԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԿ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ.

1888 թի 24 Սեպտեմ.

Ի Ս. Էջմիածին.

ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՐՔ

ԵՒ

ՊԱՏՈՒԱՐԺԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱԿՐԵՔ.

Այս վտեմ օրուան շքեղ հանդէսը կրկին և կրկին անգամ ապացոյցանում է թէ որքան նուիրական պիտի լինին միշտ ամէն մի անկեղձ հայի համար, որքան մօտ մեր ամենիս սրտին այս հոյակապ հաստատութեան Երջանկայիշատակ Հիմնադրի այն խորհուրդն ու նպատակը, որ այսօր արդէն 14 անգամ միացնում է մի այսպիսի հոգեւոր գերդաստան այս պատկառելի յարկի տակ:

Ի՞նչ էր արդեօք այդ խորհուրդը. ո՞չ ապաքէն այն, որ աւանդաբար դարե՛ դար անցնելով հասել է մեր օրերը, որ հայի պատմական կեանքի գրեթէ մեծագոյն մասի հիմնաքարն է եղել, որով պայմանաւորուել են մեր ազգային ինքնաճանաչութեան պանծալի յաղթանակները և այն բոլորը, որով մինք այսօր մեզ իրաւունք ենք համարում պարծենալու:

Մի գաղափար, որ Լուսաւորչից սկսած՝ Մեծին Ներսիսի, Սահակայ, Մեսրոպայ և ոսկեգարու մտաւոր շարժման բոլոր առաքեալների աշխարհաշէն գործունէութեան հիմքը լինելով, ոգևորել է այնուհետև Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցու բոլոր սրտացաւ Հայրապետներին ու ազգի պետերին, որ փրկել է հային՝ բաղդի չարանենք հարուածների ու սոսկալի չարիքների երեսից, որ միմիայն կորողացել է մեր ազգի գոյու-

Թիւնը պահպանել մինչև լուսաւոր դարուս վերջը, — մի այսպիսի գաղափար անշուշտ և այսօր մեր բոլոր հոգեւոր գործունէութեան ոգի ու ուղղութիւն տուողը, մեր բոլոր ձգտումների նպատակը պիտի լինի:

Ո՛վ այսօր կարող է ուրանալ որ հայ ազգն և Հայաստանեայց սուրբ Եկեղեցին անքակտելի կապով կապուած՝ մի անբաժան միութիւն պիտի կաղմեն, ինչպէս միշտ են եղել. որ երկուսի գոյութիւնն էլ փոխադարձաբար պայմանաւորուած են միմիանցով. Եկեղեցին է եղել միշտ մեր պատմական կեանքի ալեծուփ ծովի գոռ փոթորիկների երեսից ազատ մնալու միակ նաւահանգիստը. Եկեղեցին է եղել միշտ, որ արձակել է Հայաստան աշխարհի այս ու այն խռովեալ ծայրերը աւետարներ աղանձին՝ խաղաղութեան ձիթենին կտցին. Եկեղեցին է եղել, որտեղից սիրոյ հրեշտակը դուրս գալով՝ լուսափետուր թւերը տարածել է տգիտութեան ու ներքին անընդհատ գժտութեանց խաւարի մէջ խարխափող երկրի վերայ:

Այս է մեր գոյութեան պատմական, դարերով սրբագործուած պայմանը, — իսկ պատմական օրինաց դէմ գնալ անպատիժ կերպով չէ կարող և ոչ մի ազգ. Ահա ուրեմն և այսօր մեր նշանաբանը՝ Մի Հայաստանեայց ազգային Եկեղեցի, որի վրայ է մեր յոյսը, որից պիտի ծագէ և դէպի փրկութիւն առաջնորդող լոյսը:

Բայց Եկեղեցին վէժով չէ եկեղեցի. Եկեղեցին խորհուրդ ունի միայն ճշմարիտ Բրիտոսական սիրով տոգորուած, ճշմարիտ հաւատոյ լուսով պայծառացած՝ փութալան ուսուցիչներով, որոնք վարդապետէին Փրկչի աւանդած աստուածային բանը, որ իսկական առաջնորդ լինելով սիրոյ և լուսոյ՝ իրանց անձը միշտ պատրաստ լինէին դնելու իրանց բանաւոր հօտի համար:

Այս է մեր զէնքը, այս է մեր փրկութեան ուղիղ ճանապարհը, այս է այսօր մեր միակ նպատակը, և այս վսեմ խորհուրդը լցուցանելու համար է որ Երջանկայիշատակ Գէորգ Դ. Հայրապետը անդուլ ջանքով աշխատեցաւ և գլուխ բերեց այս պատկառելի հիմնարկութիւնը, որի տարեդարձը տօնելու համար այսօր խանդադին սիրով ու բաղձանքով ժողովուած ենք այստեղ:

Ի՞նչ աւելի խորհուրդ, աւելի բարձր նպատակ կարող է լինել մի հաստատութեան համար. քան մի ամբողջ ազգի հոգեւոր առաջնորդների, ճշմարիտ գիտութեան լուսով զինուորուած հովիւների պատրաստելը և ո՛ր աւելի խորհուրդ պիտի ունենար այդպիսի մի հիմնարկութիւն, եթէ ոչ Մայր Աթոռի ծոցում, որի վրայ են ուղղուած ակնկալութեամբ բովանդակ հոյ ազգի աչքը, որից ամէն բան է սպասում նա, Եւ մենք տեսնում ենք որ Հայաստանեայց Աթոռը իւր սրբազնասուրբ Պետով ամենաքնքուշ խնամատարութեան առարկայ է դարձրել այս տաճարը, ոչինչ ջանք չինայելով նորա յառաջագիտութեան և յարատեւութեան համար. Մի ազգ, մի Եկեղեցի, մի բարձրագոյն ու գիտութեան տաճար (մի՛ գոնէ առ պիժմ) — տաճար թէ ի՞նչ պիտի միշտ ունենանք աչքի առաջ, ահա թէ ի՞նչ միշտ ան-

ընչ կերպով տպաւորուած պիտի լինի մանաւանդ նոցա սրտում, որոնք վայելել են և վայելում են այդ նուիրական երեք սրբութեանց մայրական խնամքն ու հոգատարութիւնը: Թող չմոռանան նորա թէ ո՞ր չափով երախտապարտ են այս շնորհատու հաստատութեանը, չմոռանան թէ ինչ ծանր, բայց և քաղցր պարտականութիւն կայ իրանց վրայ—իրանց բոլոր յոյժերով, հոգով և մարմնով ձգտելու դէպի սորա մօտ նպատակը, եւ միայն այն ժամանակ, երբ ճեմարանիս սաները քաջ կ'ըմբռնեն թէ այս մի քաղցր լուծ է որ դնում են նոցա վրայ Ազգն ու Եկեղեցին, մենք կարող կը լինինք ասել թէ, իրաւի, այս համազգային հաստատութեան վրայ գործ դրուած ջանքերը ի դերեւ չեն ելանում:

Այս տեղ, այս հինաւուրց Ս. Տաճարի հովանու տակ, այլևոր Մասեաց ստորոտում, մի վայրկեան յետ նայենք և տեսնենք մոռաւոր աչքով, թէ ինչ է կատարուել դարերի ընթացքում այս հողի վրայ, ուր մենք ենք այժմ կանգնած՝ նայենք թէ ինչ աղէտալի տեսարանների վկայ է եղել այս մեզ համար պատմական սրբութիւն դարձած դաշտը. տեսնենք ինչ տեղիք ենք եկել, ուր պիտի գնանք և ինչ ճանապարհով:

Եւ հաւատանք որ կը գայ մի օր, երբ Անուշաւանի նուիրական սօսիքը նորից մեղմիկ կը շշնշեն, Չէ մեռած չէ, դեռ կենդանի է այս չարատանջ ազգը, կենդանի էլ, օրովհետեւ յառաջագիմութեան ընդունակ մի ազգ մեռնել չէ կարող:

Մաղթենք ուրեմն ի սրտէ որ միշտ հաստատուն, միշտ պայծառ մնան մեր սիրեցեալ Ազգն ու Եկեղեցին. կեցցէ՛ Մայր Աթոռն ու Վեհափառ Հայրապետ, Կեցցէ՛ ճեմարան:

Ե. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ,

1898 ամի

Սեպտեմբերի 24

Ս. Էջմիածին:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՄԱԿԱՐ ԿԱՌՈՒՂԻԿՈՍԻ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ:

Անցեալ Սեպտեմբերի 3 ին Մայրաքոյն Պատրիարք Կաթողիկոսը կանգաւոր չազորդեց Էջմիածնի Սինօզին, որ ինքը մրտադիր է Տեառն օգնականութեամբ Սեպտեմբեր ամսի 11 ին ուղեւորել դէպի Թիֆլիզ և յանձնեց Սինօզին կարեւոր կարգադրութիւններն անել առ այն: Սինօզը նոյն օրը կազմելով Վեհափառ Կաթողիկոսի ճանապարհորդութեան ուղեցոյցը՝ ուղարկեց Կոյկասի Կառավարչապետի դիւանատան Պ. Կառաւարչին տնօրինելու որ ինչ հարկն է, և այս ուղեւորութեան